

ANALIZA MIKROSOCIJALNE STRUKTURE ŽENSKE ODBOJKAŠKE EKIPE

MICROSOCIAL STRUCTURE OF WOMEN VOLLEYBALL TEAM

Nenad Marelić, Zoran Žugić, Darko Banovak, Vladimir Janković, Tomislav Đurković, Tomica Rešetar

Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu

SAŽETAK

Klasično sociometrijsko mjerenje provedeno je na prvoligaškoj ženskoj ekipi. Od ispitanica se tražilo da imenuju neograničeni broj suigračica prema emocionalnim i funkcionalnim tipovima kriterija biranja.

Dobiveni rezultati pokazuju da se ekipa dijeli u tri skupine. Utvrđeno je da se dvije igračice znatno ističu po broju nominacija, što se podudara sa trenerovim odabirom kapetana i zamjenika kapetana u ekipi. Konačno, razlika u interpersonalnim odnosima između šest igračica prve postave i ostalih igračica testirana je *t*-testom za nezavisne uzorke i može se zaključiti da ne postoji statistički značajna razlika između dviju testiranih skupina.

Ključne riječi: odbojka, sociometrija, *t*-test, mikrosocijalna struktura

SUMMARY

The classical sociometrical investigation was conducted on one first-league female volleyball team. The players were required to name an infinite number of their team-mates according to their emotional and functional selection criteria.

The obtained results showed that the team had fallen down into three groups. It was found that two team-mates had been significantly more frequently nominated than other team-mates, which was in congruence with the coach's selection of the captain and of the assistant captain of the team. Finally, the difference between interpersonal relationships among six players of the first team and other players on the team was tested by the *t*-test for independent samples so that it might be concluded that there existed no significant difference between the two tested groups.

Key words: volleyball, sociometry, *t*-test, microsocial structure

UVOD

U praksi je opće poznato da skupina odličnih i kvalitetnih sportaša individua ne mora biti garancija ekipnog uspjeha. Ovakve studije o sociometrijskoj strukturi malih grupa među prvima je započeo i zatim dalje razvio Edgar Moreno. Znanstveno objašnjenje čovjekova ponašanja u malim grupama, preko Morenovih rezultata sociometrijskih istraživanja, od 1910. godine postupno ulaze u područja psihologije, socijalne psihologije i sociologije. I ovo istraživanje temelji se dijelom na Morenovim istraživanjima.

Odbojka je ekipni sport u kojem rezultat ovisi i o dobroj međusobnoj suradnji igrača na terenu. Zato uvid trenera i poznavanje međusobnih socioloških relacija unutar oih malih skupina ponekad može biti presudna u ostvarivanju dobrih, pa i vrhunskih sportskih rezultata.

Na uzorcima odbojkaša objavljeno je relativno mali broj sociometrijskih studija, na ovim prostorima (Hrvatska). U tome su prednjačili istraživači sa Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu; G. Šnajder 1984., 1985, A. Hošek-Momirović 1985, Z. Žugić 1997. Ono što je zajedničko u tim istraživanjima je korištenje Morenovog sociograma s najčešće šest kriterija. Dobiveni podaci sigurno su potaknuli kineziologe i odbojkaške trenere da koristeći sociometriju kao sociološku disciplinu sagledaju na «potpuniji» način sociopsihološke «probleme» i zakonitosti ponašanja unutar pojedinih malih kolektiva.

CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja usmjeren je na prikazivanje mikrosocijalne strukture u ženskoj odbojkaškoj ekipi na osnovu emocionalnih i funkcionalnih kriterija.

Daljnji cilj analize temeljen je na broju međusobnih izbora igračica, koja su ustanovila da li se ekipa dijeli u manje skupine, te se pokušalo ustanoviti da li postoje interpersonalne razlike između igračica prve postave i rezervnih igračica.

Također, utvrdio se hijerarhijski odnos u ekipi, gdje se uočilo ima li ekipa «lidera», odnosno vođu koji se nametnuo ekipi, te da li je trenerov izbor kapetana ekipe prihvaćen među igračicama.

Na osnovu postavljenih ciljeva moći će se utvrditi da li su se igračice prinove, odnosno «pojačanja», uklopila u kolektiv.

I konačno, istraživanje može poslužiti kao primjer budućim sociometrijskim istraživanjima, čiji bi rezultati pomogli trenerima u kvalitetnijem vođenju tzv. malih skupina sportaša.

METODE ISTRAŽIVANJA

Uzorak ispitanika

Istraživanje je provedeno na ženskoj odbojkaškoj prvoligaškoj ekipi. Broj ispitanika je 14, a starosna dob se kreće od 17-30 godina. Analizirana ekipa je standardni prvoligaš, koji se za vrijeme «testiranja» nalazila pri dnu ljestvice.

Uzorak varijabli

Od ispitanica se tražilo da imenuju neograničen broj suigračica prema odabranim kriterijima. Korištena su četiri kriterija izbora, od čega su dva bila emocionalnog tipa, a dva funkcionalnog, formulirana kao privlačenje, tj. provociranje pozitivnih tendencija.

Nominacije suigračica odnosile su se na slijedeća pitanja:

1. *Navedi one suigračice s kojima bi rado dijelila sobu na pripremama?*
2. *Navedi one suigračice kojima bi se povjerila kada bi imala intimnih problema?*
3. *Navedi one suigračice s kojima rado surađuješ u igri?*
4. *Navedi one suigračice koje smatraš sposobnim za kapetana ekipe?*

Metode obrade podataka

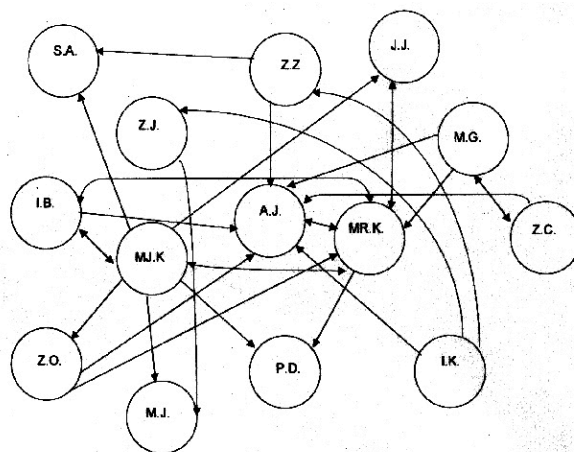
Pri obradi podataka primijenjen je sociometrijski upitnik, tako da su ispitanice za svako biranje od strane suigračica dobivale po 1 bod.

U daljnjoj obradi podataka određen je postotak od dobivenog broja bodova svake ispitanice na osnovu ukupnog maksimalno mogućeg broja bodova za pojedinu ispitanicu.

Hipoteze da postoje, odnosno ne postoje razlike unutar ekipe između šest igračica prve postave i rezervnih igračica testirala se T- testom. Ti rezultati su trebali potvrditi trenerova razmišljanja o heterogenosti ekipe, što je smatrao jednim od pokazatelja slabijih rezultata.

REZULTATI I RASPRAVA

Na temelju podataka dobivenih iz sociometrijskog upitnika, o međusobnom biranju igračica, moguće je interpretirati interpersonalne odnose (SOCIOGRAM I.) privlačenje tj. odbijanja u selekcioniranoj skupini.

Sociogram br.1. Interpersonalni odnosi ženske odbojkaške ekipe

Prema izvršenim međusobnim nominacijama dobivenim na osnovu sociometrijskog upitnika izrađena je

bodovna tablica (Tablica 1.) u kojoj je prikazan hijerarhijski odnos svake igračice u odbojkaškoj ekipi. Za svaki izbor tijekom ispunjavanja upitnika igračice su dobile po 1 bod. Na osnovu dobivenih bodova igračice su svrstane u tri skupine (Tablica 2.).

Tablica 1. Hijerarhija igračica na osnovu interpersonalnih biranja funkcionalnog i emocionalnog karaktera

Redni broj	Igračice	Broj bodova	Postotak (%)
1.	A.J.	30	68
2.	MR.K.	25	57
3.	MJ.K.	13	30
4.	Z.Z.	13	30
5.	M.J.	13	30
6.	Z.J.	12	27
7.	S.A.	12	27
8.	I.B.	11	25
9.	Z.O.	11	25
10.	J.J.	8	18
11.	M.G.	8	18
12.	P.D.	8	18
13.	Z.C.	7	16
14.	I.K.	6	14

maksimalni broj bodova = 44

U prvoj skupini su igračice A.J. i MR.K. U drugoj skupini nalazi se sedam igračica i to : MJ.K, Z.Z., M.J., Z.J., S.A., I.B. i Z.O. U trećoj skupini nalazi se 5 igračica: J.J., M.G., P.D., Z.Č. i I.K..

Treba napomenuti da dvije igračice (M.J. i P.D.) nisu testirane sociometrijskim upitnikom a pojavljuju se u izboru ostalih ispitanica. Te dvije igračice se nalaze inače među prvih 12 igračica analizirane odbojkaške ekipe.

Prve dvije ispitanice znatno odskoču hijerarhijski od ostalih po broju biranja. Prva je kapetan ekipe (A.J.) i ima potpuno opravdani naziv «lidera» ekipe, jer je upravo preko funkcionalnog pitanja o vođi odbojkaške ekipe, osvojila 10 bodova, te zauzela prvo mjesto sociometrijskog upitnika. Druga ispitanica MR.K. je igračica koja tada nije bila članica prve šestorke. Ona je bodove po funkcionalnim kriterijima zasigurno dobila i zbog svog karaktera i velike popularnosti u emocionalnom dijelu testiranja.

Ostale igračice nisu imale izraženiji interpersonalni utjecaj u ekipi.

U drugoj skupini koja se sastoji od 7 igračica, smještene su i igračice – prinove, tj. pojačanja Z.Z., Z.J. i

S.A., njihov hijerarhijski status potvrđuje da u trenutku istraživanja su dobro prihvaćene od ostalih igračica. U trećoj skupini nalaze se igračice koje uglavnom za vrijeme utakmice sjede na klupi (izuzev I.K. koja je članica prve šestorke).

Tablica 2. Prikaz igračica po skupinama i osvojenim mjestima za svako pitanje

Igračice	Pitanja emocionalnog karaktera		Pitanja funkcionalnog karaktera	
	1.	2.	3.	4.
<i>1. skupina</i>				
1. A.J.	2.	2.– 7.	1.– 2.	1.
2. MR.K.	1.	1.	1.– 2.	2.
<i>2. skupina</i>				
1. MJ.K.	7.– 8.	2.– 7.	3.– 5.	5.– 14.
2. Z.Z.	4.– 6.	8.– 13.	6.	4.
3. M.J.	4.– 6.	8.– 13.	3.– 5.	5.– 14.
4. Z.J.	14.	8.– 13.	3.– 5.	3.
5. S.A.	3.	8.– 13.	7.– 8.	5.– 14.
6. I.B.	7.– 8.	2.– 7.	7.– 8.	5.– 14.
7. Ž.O.	4.– 6.	2.– 7.	9.– 10.	5.– 14.
<i>3. skupina</i>				
1. J.J.	9.– 13.	2.– 7.	11.– 14.	5.– 14.
2. M.G.	9.– 13.	8.– 13.	9.– 10.	5.– 14.
3. P.D.	9.– 13.	2.– 7.	11.– 14.	5.– 14.
4. Z. C.	9.– 13.	8.– 13.	11.– 14.	5.– 14.
5. I.K.	9.– 13.	14.	11.– 14.	5.– 14.

Pretpostavka da postoje razlike u interpersonalnim odnosima između šest igračica prve postave i ostalih igračica (rezervi) testirana je t-testom (Tablica 3.) za nezavisne uzorke.

Razlika aritmetičkih sredina među grupama blizu je granične vrijednosti pogreške od 5%, ali ipak statistički nije značajna. Kako se radi o malom uzorku ispitanika hipoteza $H_0 : X_1 = X_2$ se prihvaća, što znači da je razlika $X_1 : X_2$ statistički beznačajna tj., da se prva šestorka ne razlikuje od ostalih igračica na osnovu interpersonalnih kriterija.

Razlog tome je između ostalog i loše pozicionirana ispitanica I.K., koja je uz svoje neosporne igračke kvalitete zauzela bodovno posljednje mjesto, pa čak i kada se radilo o bodovima dobivenim na osnovu funkcionalnih privlačenja (Tablica 2.).

Njenu «nepopularnost» među igračicama može se donekle objasniti njenim godinama (31 god.), te određenim povlasticama kod trenera, koje ima kao najstarija igračica u ekipi, a koje očigledno ostale igračice nisu pozitivno prihvatile.

Tablica 3. Razlike između igračica prve postave i rezervi

X šestorka G _{1:1}	X rezerve G _{2:2}	t-value	df	p	Valid N G _{1:1}	Valid N G _{2:2}	Std.Dev. G _{1:1}	Std.Dev. G _{2:2}	F-ratio variances	p variances
16,5	9,75	2,05	12	0,06	6	8	9,05	2,25	16,15	0,00

ZAKLJUČAK

Na osnovu navedenih rezultata, koji su dobiveni pomoću pitanja emocionalnog karaktera i pitanja funkcionalnog karaktera, može se izvesti zaključak o strukturi i hijerarhiji odnosa u analiziranoj odbojkaškoj ekipi.

Prema broju dobivenih bodova u ekipi su se znatno izdvojile dvije igračice (A.J., MR.K). Na osnovu tih rezultata može se zaključiti da se mišljenje ekipe i trenerov izbor A.J. za kapetana ekipe slažu.

Druga igračica po popularnosti unutar testirane skupine (MR.K) nametnula se kao najbolji odabir za zamjenika kapetana.

Ostale igračice koje su podijeljene po svojoj popularnosti u drugu i treću skupinu nisu imale značajniju ulogu u hijerarhiji grupe.

Treba naglasiti da se nove igračice, pojačanja u ekipi, nalaze u drugoj bodovnoj skupini, što pokazuje da su dobro prihvaćene od ostalih članica ekipe.

Prilikom testiranja ispitanice su pokazale da ne trpe privilegiranost unutar ekipe. Upravo to se odrazilo na jako mali broj biranja pojedinih igračica (I.K), čija kvaliteta znatno odskake od popularnosti u ekipi.

I na kraju valja naglasiti da su rezultati ovog istraživanja pomogli treneru u boljem razumijevanju socioloških relacija u ekipi, što je pomoglo u slijedećim utakmicama i zadržavanju prvoligaškog statusa kluba

Literatura

1. Loy JW, Mcpherson BD, Kenyon G. Sport and Social System. Massachusetts: Addison-Wesley Publishing Company, 1979.
2. Lučić Z, Viskić-Štalec N. Sociometrijska struktura dviju generacija košarkaša. Kineziologija, 1994 ; 26 (1-2): 44-50.
3. Šnajder G. Utjecaj urgentne takmičarske situacije na mikrosocijalnu strukturu jedne vrhunske odbojkaške momčadi. Kineziologija, 1984; 2:199 – 205.
4. Šnajder G, Hošek A. Utjecaj socijalnog statusa na formiranje grupa u jednoj vrhunskoj odbojkaškoj ekipi. Kineziologija, 1985 ; 15 (2): 137 – 144.
5. Žugić Z. Sociometrijska struktura a i b selekcija nogometne reprezentacije Hrvatske. Centar za dijagnostiku Fakulteta za fizičku kulturu – naručena analiza, 1994.
6. Žugić Z. Uvod u sociologiju sporta. Sport kao sociopsihološki fenomen, Zagreb: FFK, 1996.